

ד"ת שאמרתי לפסח ולפרשת בא

א'. ע"י רש"י עה"פ ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר, שכ' שהסיבה לזה היא מכיוון שניתנה רשות למשחית לחבל שוב אינו מבחין בין צדיק לרשע. ובני יהושע נ"י שאלני שאדרבה אם המשחית היה מבחין היה מגדל בזה את הנס והיה בזה אף יותר קדוש השם.

והשבתי לו שאולי יש לנמק את זה באופן אחר, ואבאר: מכת בכורות היא הראשונה שקרה דוקא בלילה, ומדוע? לפי שהבכורות הוכו מדה כנגד מדה שהלא פרעה שעבד וגזר על עם ישראל שהוא בנו בכורו של הקב"ה, דהיינו שישראל הוא הבכור במשפחות העמים של הקב"ה, שכל העולם הוא כעין משפחה של עמים ושבטים, ובחירת עם ישראל פרושו שישראל הפך להיות ה"בכור" של משפחה זו. ולפיכך המכה האחרונה והכי-נוראה של מצרים היתה מכוונת אל המשפחות שבמצרים ע"ז שהבכורות נהרגו. ובכדי להבליט את זה מוכרח שכולם יהיו בבתיהם, שאלולי כן לא היתה המכה נראה בכל עוזה, ואשר על כן הובלט הענין של בית במכה זו, שעל בני ישראל להטיל את האות של דם על המשקוף והמזוזה של כל בית ישראלי, ושאסור לצאת מפתח הבית כל הלילה, הזמן שכל המשפחה מתאספת כרגיל. וכך הובלט הצד הניסי של המכה, שבכל בית-משפחה של מצרים הוכה הבכור, ובבתים-משפחות של ישראל היו בטוחים.

ועל כן נצטוו "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" להדגיש שמכה זו מכוונת לבכורות משפחות המצרריים כעונש לרשעתם כלפי הבכור של משפחות העולם שהוא עם ישראל.

ב'. בליל הסדר ש"ז שאלני נכדי היקר יונתן נ"י מדוע פותחים את הדלת לכבוד אליהו הנביא (לפי האגדה העממית) ואילו בכל ליל שבת כשהאדם חוזר לביתו בלווית שני מלאכי השלום אין מי שמכבדם בפתיחת הפתח. והשבתי לו שיש הבדל בין ברכה לגאולה, שכשהמלאכים באים לברכנו אין צורך לנו לעשות שום דבר אלא לקבל את הברכה ברגשי תודה אבל בפאסיביות, אולם כשעוסקים בגאולת ישראל לא ייתכן שאנו נשב בחיבוק ידים, ומצווים אנו לפעול ביזמתנו-אנו באתערותא דלתתא בכדי שנוצח לגאולה ממעל אתערותא דלעילא ע"י אליהו הנביא.